

EMIL ADOLF LÖVENDAL.

Zoologisk Kobberstikningskunst og dansk Entomologi led et stort Tab ved E. A. LÖVENDALS pludselige Død den 6. Juli dette Aar. Medens hans rige Virksomhed som Kobberstikker er kjendt og skattet høit af Zoologer i alle Kulturlande, var hans Betydning som entomologisk Samler og Museumsmand selvfølgelig særlig kjendt i de naturhistorisk interesserede Kredse i hans Fædreland, men i de sidste 17 Aar havde han desuden ved Arbejder

over danske *Coleoptera* skaffet sig et Navn som udmærket grundig videnskabelig Forfatter. Der var saaledes ypperlige Grunde til at sætte ham et Minde i Tidsskriftet, der udgives af den entomologiske Forening i Stockholm; han var forøvrigt selv Medlem af Foreningen, og alle Medlemmer kjende idetmindste nogle Tavler, han har stukket til Tidsskriftet. Og da vor Forenings høitærede Formand, Hr. Prof. CHR. AURIVILLIUS, allerede i Juli opfordrede Undertegnede til at skrive en Artikel om LÖVENDAL, meente jeg at burde følge Opfordringen, saameget mere som jeg har kjendt min afdøde Ven i over 25 Aar og troer at have Betingelser i høiere Grad end maaskee nogen Anden for at kunne værdsætte hans samlede Virksomhed.

LÖVENDAL födtes den 14. Juli 1839 i Jylland i Byen Randers, hvor hans Fader var Boghandler. Hjemmet var mørkt og Opdragelsen streng. Drengen fik tidlig Lyst til at studere Naturhistorie, men Forældrene vilde ikke hjælpe, og han blev sat i Smedelære, hvor han var i Aareviis og befandt sig ilde. Men hans Interesse for Zoologien lod sig ikke undertrykke, og han samlede Insekter med Iver. En Tante, der havde Medfølelse med ham, besluttede endelig at gribe ind: hun tog ham med sig til Professor J. C. SCHIÖDTE og anmodede denne Mand om at tage sig af ham. SCHIÖDTE havde selv stukket Tavlerne til sine Ungdomsarbejder, saaledes de 25 Tavler til det store Værk: Genera og Species af Danmarks Eleutherata, 1841; han lærte nu LÖVENDAL Kobberstikningens vanskelige Kunst, og senere reiste den unge Mand med offentlig Understøttelse til Paris, hvor den naturhistoriske Kobberstikning endnu dengang stod i fuld Blomst, og hvor han uddannede sig videre hos DEBRAY og PICART. Allerede i 1862 træffes LÖVENDALS Navn paa Tavler i det af SCHIÖDTE gjenoplivede »Naturhistorisk Tidsskrift»; dettes 3:dje Række udkom fra 1861 til 1884 og bestaaer som bekjendt af 14 statelige Bind, til hvilke LÖVENDAL har stukket de allerfleste Tavler, langt over 200. De fleste Arbejder i denne Publication omhandle Arthropoder og ere forfattede af SCHIÖDTEs Elever og fremfor Alt af ham selv, der tillige har tegnet over Halvdelen af Tavlerne; Betydningen af LÖVENDALS Kobberstikkervirksomhed for dansk Zoologie og specielt for dens entomologiske Green er iöinespringende for Enhver, der har havt Anledning til at gjöre

sig bekendt med endeel Bind af det saa ansete Tidsskrift, som bl. A. udmærker sig ved en Smag og Skjönhed, der er langtfra hyppig i den zoologiske Literatur. — Dernæst har LÖVENDAL stukket alle Tavler (over 60) til det store Folioværk »Zoologia Danica», som blev startet af SCHIÖDTE og efter dennes Död bliver udgivet af denne Artikels Forfatter. Endvidere har han stukket en lang Række Tavler for danske Zoologer til det Kgl. D. Vidensk. Selskabs Publicationer, til »Vidensk. Meddelelser fra den Naturhist. Forening i Kjöbenhavn» og til talrige udenlandske Tidsskrifter. Men endda ere vi langtfra færdige, thi LÖVENDAL har udført en betydelige Række for største Delen store Bestillinger for Udlandet, saaledes for Prof. G. RETZIUS i Stockholm, for Prof. M. SARS og Prof. G. O. SARS i Norge, for Prof. G. J. ALLMAN i England, for Prof. FÖL i Schweiz, PAGENSTECKER'S Pathologischer Atlas des Augapfels til Tydskland, endelig en Mængde store Tavler til et amerikansk botanisk Værk, hvis Illustration dirigeres fra Paris. Alene disse Bestillinger fra saa mange Riger vidne tilstrækkeligt om den store Anseelse, LÖVENDAL nød som Kobberstikker blandt Naturforskere rundt om i snart sagt alle Kulturlande, men forövrigt finder man ogsaa hans Stik fremdraget i Udlandets kritiske og refererende Literatur, og i en lang Aarrække har han vistnok almindelig været anset for »Fyrsten blandt zoologiske Kobberstikkere», som han blev kaldt i et amerikansk Tidsskrift. Han kunde selvfølgelig tegne smukt, men det forekommer mig, at han stak betydelig bedre end han tegnede, og særlig som entomologisk Kobberstikker var han aldeles fortrinlig: baade hans Nöiagtighed i Gjengivelsen af de smaa Detailler i godt udførte Tegninger samt Reenheden og Kraften i Stikket var vistnok større end hos nogen anden Kunstner fra den sidste Fjerdedeel af det nittende Aarhundrede.

SCHIÖDTE har mere end een Gang sagt mig, at de store Kobberstikkere, der have præsteret ypperlige Ting paa Entomologiens Omraade, have havt Interesse for eller ligefrem selv dyrket denne Videnskab. Den, der giver sig meget af med Insekter, faaer, hvis han förövrigt duer synderligt, i allerhöieste Grad sit Öie vænnet til at opfatte selv de ubetydeligste Differenser i Form og i Overfladens Skulptur, etc. Men det synes som om en sliq Skjærpelse i Opfattelsen af fine Detailler er yderst frem-

mende for Udviklingen af nogle af de Evner, der kræves for at blive en fortrinlig Kobberstikker paa dette Felt. Og det gjælder utvivlsomt i al Almindelighed, at den Kobberstikker eller Tegner, der selv giver sig af med at studere Dyr, lærer at see paa disse og at gjengive, hvad han seer, paa en Maade, der afviger grumme meget fra det saakaldte kunstneriske Syn og de sædvanlige Former for dettes Yttringer, han lærer Iagttagelse af Detailler og den absolute Respekt for Nöiagtighed. Paa LÖVENDAL passer dette i fuldt Maal, thi ligefra Drengaaarene til sin Död var han en ivrig Samler af danske *Coleoptera*, i de senere Aar optraadte han som videnskabelig Forfatter paa dette Felt, og hans Tegninger og Stik bære tydelige Vidnesbyrd om hans fortrinlige entomologiske Öie. Som ungt Menneske præparerede han Insekter for Grosserer B. H. WESTERMANN, hvis Samling (der indeholdt c. 45,000 Arter, af hvilke c. 31,000 *Coleoptera*) i sin Tid nød stor Berömmelse som en af de rigeste og smukkeste i Europa; i 1868 overdroges denne Samling efter Eierens Död af hans Sön til Universitetets zoologiske Museum i Kjöbenhavn, LÖVENDAL fik ifölge Giverens Forlangende en lille Stilling som Conservator ved Samlingen og forblev til sin Död knyttet til Museet. For dette præparerede og opstillede han i Aarenes Löb utallige indenlandske og udenlandske Insekter; hans Hovedarbeide paa dette Felt er Opstillingen af næsten hele den meget store Samling af danske *Coleoptera*. Fra sin tidlige Ungdom anvendte han desuden saa at sige al den Tid, han kunde spare fra sin Kobberstikning og fra sit Arbeide for WESTERMANN og senere for Museet, til at fremme sin private Samling af danske Biller. Hvert Aar foretog han en Række Excursioner, og han har gjennemsögt næsten alle mere karakteristiske Egne af Danmark. Ingen her hjemme har kjendt de danske *Coleoptera* saa godt som han. Hans Samling, der er rig paa Sjeldenheder og i det Hele er et uovergaaeligt Mönster med Hensyn til Præparation, er efter hans Död afgivet til Museet ifölge en af ham selv for nogle Aar siden truffen Bestemmelse. — Paa sine Excursioner samlede han forövrigt ikke blot de udviklede *Coleoptera*, men ogsaa disses Larver og tillige alskens Land-Arthropoder, som han meente vare sjeldne eller maaskee kunde have Interesse for Zoologer, der studerede andre Grupper, og Alt afgav han til Museet; paa Ud-

flugterne havde han altid nogle faa Glas med Spiritus hos sig til Opbevaring af saadanne Sager. Han har saaledes skaffet adskillige af de af SCHIÖDTE beskrevne *Coleoptera*-Larver, de fleste *Chelonethi*, vort Museum eier, har han taget ved Sigtning, ligeledes har han samlet en stor Mængde *Aranæe*, hvoriblandt en Række sjeldne eller for vor Fauna nye Former. Det var ønskeligt, at mange Samlere af *Coleoptera* vilde bære sig ad paa lignende Viis, thi saa vilde de store Lands-Museer blive berigede med mange interessante Former og Kundskaben om hvert enkelt Lands Fauna voxe hurtigere.

Da LÖVENDAL var i Midlen af Fyrreerne begyndte han som sagt at optræde som videnskabelig Forfatter. Hans første Arbeide er »Fortegnelse over de i Danmark levende *Phalacroidea*, *Nitidularia*, *Trogositida*, *Colydiida* og *Cucujida*» (Naturh. Tidsskr. 3 R., B. XIV, 1884, p. 455—90). Derpaa fulgte »*Tomici Danici*» (Entomol. Meddelelser, 2. B., 1889, p. 1—84, med 1 Tavle), en Fortegnelse med udførligt affattede, analytiske Bestemmelsestabeller, og i dette Arbeide efterviser han, at en Række af vore *Tomici* have et Par Generationer aarligt i Danmark. En taabelig Artikel i et forstligt Tidsskrift fremkaldte et Svar fra LÖVENDAL: »Oplysninger til Hr. C. V. PRYTZ's Anmeldelse af *Tomici Danici*» (Entom. Meddel. 2. B. p. 128—150), og heri destruerer han grundigt sin Kritikers løse Udtalelser. Derpaa fulgte i 1890 to smaa supplerende Artikler om *Tomici* (Entom. Meddel. 2. B., p. 196—205 og p. 206—211); i 1893 kom: »Fortegnelse over de i Danmark levende *Cryptophagida* og *Lathridiida*» (Entom. Meddel. 3. B. p. 225—76). I disse og de nærmest følgende Aar studerede han, hjulpet med smaa Reiseunderstøttelser af Staten, ivrigt videre paa de danske *Tomici*, og i 1898 udgav han sit anselige Værk »De danske Barkbiller (*Scolytida* et *Platypodida Danica*) og deres Betydning for Skov- og Havebruget. Med 89 i Texten indtrykte Afbildninger og 5 Kobbertavler. Udgivet paa Carlsbergfondets Bekostning» (224 Sider i Kvart). Heri har han givet en ny og yderst omhyggelig Fremstilling af Æmnet med den meest indgaaende Benyttelse af den vældige, væsentlig fremmede Literatur, af hvilken han i en Liste opfører 198 Böger og Artikler som citerede. Det skjønne Arbeide, som den entomol. Forenings Coleopterolo-

ger og Forstmænd bør studere flittigt, er hidtil hans videnskabelige Hovedværk, men det vil blive overstraalet af et andet. Han efterlader nemlig Materiale, baade Text og Tegninger, til et stort Værk over Danmarks *Hydrophili*, og det er saa vidt fremskredet fra hans Haand, at det vil være muligt at faae det gjort istand til Udgivelse, hvilket Undertegnede haaber at faae besörget i en temmelig nær Fremtid. Arbeidet viser et stort Fremskridt i Forhold til sin Forgjænger med Hensyn til nye videnskabelige Opdagelser, og det er forövrigt interessant at see, hvorledes Forfatteren fra sin förste Publication til dette sidste Værk gradviis arbejder sig fremad til större og större selvstændig Indtrængen i Æmnerne.

Den almindelige Opfattelse af LÖVENDAL mellem hans Venner og Bekjendte er, at han var i höi Grad paalidelig, flittig og stillfærdig; hans stille Væsen antog endog undertiden Form af Geneerthed. Excursioner foretog han ofte sammen med en eller to Andre, og paa saadanne Toure fik man ret Leilighed til at see hans udholdende Energi baade til at gaae den ofte lange Vei efter en lovende Lokalitet og i at meisle i Stubbe, sigte Myretuer (et i sine Consekvenser ofte ret ubehageligt Arbeide!), at banke blomstrende *Cratægus*, at kætse, o. s. v. Han var næsten utrættelig, og selv om Veirforholdene just ikke vare de bedste eller Udbyttet var under Forventning, saa var han altid fornöielig paa sin egen stille Maade, altid parat til et lunt Smil over noget pudsigt; fandt han særlig interessante Ting var han straalende Resten af Dagen, medens Udbyttet, der var Gjenstand for den største Omhu, blev beseet Gang paa Gang. — Det Billede, der ledsager denne lille Biographi, er desværre kun en Reproduktion efter et Photographi taget for en Snees Aar siden eller mere; der existerer nemlig intet Portrait af ham fra en senere Tid, da han efter sin Families Udsagn var uvillig til at lade sig photographere. — Han döde aldeles pludseligt: han havde været paa Museet Störstedelen af Dagen, mens han henad Aften vexlede nogle Ord paa Gaden med en Bekjendt blev han syg, faldt umiddelbart derpaa bevidstløs om, blev bragt paa Hospitalet og döde inden Midnat. Hans Hustru og hans eneste Barn, en gift Datter, overleve ham.

Saaledes var denne Mand, som forholdsviis tidligt, nemlig

knap 62 Aar gammel, blev revet bort fra sin fleersidede Virksomhed. Dansk Entomologi mistede i ham en udmærket Arbejder, medens Adskillige ville, med denne Artikels Forfatter, savne hans fortrinlige Hjælp som Kobberstikker langt ind i Fremtiden. Som Samler og Museumsmand vil han blive mindet med stor Venlighed af Enhver, der kjendte ham lidt nærmere; hans Værker om *Tomici* og *Hydrophili* ville blive staaende i Literaturen og bære Vidnesbyrd om hans Soliditet som videnskabelig Forfatter, medens hans Hundreder af Kobbertavler, der for en stor Deel ere knyttede til vigtige Værker i den internationale Videnskab, ville bevare hans Navn som Kobberstikker rundt om hos Alverdens Naturhistorikere langt ud over det tyvende Aarhundrede.

Kjöbenhavn d. 15. September 1901.

H. J. Hansen.

ELEANOR ANNE ORMEROD,

Den 11 sistlidne juli borttrycktes genom döden den för sina högt värderade arbeten i praktisk entomologi vida bekanta miss ELEANOR A. ORMEROD, som sedan 1888 vistats vid Torrington House, St. Albans i England.

Miss ORMERODS omfattande verksamhet som författarinna af årsberättelser och handböcker rörande skadeinsekter började år 1877 med hennes första »report», hvars titel var »Notes of observations of injurious insects». Detta arbete fick sedermera många efterföljare, ty årligen utkom ett nytt häfte ända till och med 1891. De utgöras af två serier, den första bestående af 22 årgångar och den andra af blott 2, hvilka sistnämnda